

Místně zakotvené učení

Místně zakotvené učení (MZU), anglicky „place-based learning“ či „place-based education“ je způsob vzdělávání, které:

- využívá všech aspektů místního prostředí (přírodních, kulturních, historických a sociopolitických souvislostí) jako jednotícího kontextu pro výuku;
- klade důraz na občanské zapojení v projektech, které mají praktický význam pro obec, slouží komunitě (tzv. servisní projekty);
- buduje sociální kapitál, podporuje vývoj místních partnerství (týká se nejen žáků).

Místně zakotvené učení se jako specifický přístup ke vzdělávání vyvinulo na sklonku 90. let 20. století na pomezí environmentální výchovy, ochrany životního prostředí a komunitního rozvoje.¹

Místně zakotvené učení je možno chápat jako vzdělávání pro udržitelný život vázané na místo a zdůrazňující rozšíření za hranice přírodního prostředí, do oblasti kulturních, historických, sociálních, politických a ekonomických podmínek místa. Přístup představovaný místně zakotveným učením usiluje o využití silného vztahu, který mají lidé ke svému místu (obci, ve které žijí, kde pracují atd.) s cílem dosáhnout ekologické a kulturní gramotnosti a současně naplnit řadu cílů v oblasti ochrany přírody a zodpovědné správy obce.

V místně zakotveném učení se žáci i občané společně zapojují do života svých komunit. Takový přístup je založen na demokratických hodnotách a směřuje ke sblížování vzdělávacích cílů s místně relevantními cíli v oblasti sociální, ekonomické a ekologické. **Přispívá k všeobecnému osvojení postojů, dovedností a činností nutných k zodpovědné správě místa a péči o něj.**²

Místně zakotvené učení pracuje zejména s následujícími principy³:

- **UČENÍ O MÍSTĚ** - pro učení využívá **místních témat a souvislostí**, ty ale slouží i jako základ pro:
 - o porozumění širším souvislostem;
 - o účast na řešení regionálních a globálních problémů.
- **UČENÍ V MÍSTĚ** - učení se přesouvá mimo třídu, **učebnou se stává obec a její okolí.**
- **KONKRÉTNÍ PŘÍNOS PRO UDRŽITELNÝ ŽIVOT V MÍSTĚ A SVĚTĚ** - téma, kterým se žáci zabývají je opravdové a vážné a **výsledek jejich práce je skutečným, hmatatelným a užitečným příspěvkem ke kvalitě života a životního prostředí v obci** a podporuje roli obce ve zlepšování prostředí ve světě.
- **VZTAH K MÍSTU** - učení staví na **osobním vztahu ke svému místu** a rozvíjí jej.
- **PŘÍZPŮSOBNOST MÍSTNÍ SITUACI** - učení **reaguje na místní podmínky a potřeby** a je jim přizpůsobeno.
- **PARTNERSTVÍ S KOMUNITOU** - podporou pro učení jsou **partnerství s dalšími lidmi a subjekty v obci** (místními organizacemi, podniky, vedením obce, místními odborníky, znalci, pamětníky apod.).
- **MEZIOBOROVOST** - učení je mezioborové, mezipředmětové – hranice mezi předměty se rozplývají, jsou prostupné – buduje se **porozumění vzájemné propojenosti** společenských a přírodních, lokálních a globálních, minulých a budoucích procesů.
- **OSOBNÍ RELEVANCE** - učení je pro žáka osobně relevantní - vidí **souvislost s vlastním životem.**
- **AKTIVNÍ ÚČAST/PARTICIPACE ŽÁKŮ** - učení je zaměřeno na **porozumění a aktivní účast v řešení místních i globálních problémů.** Je postaveno na participativních metodách zaměřených na iniciativu žáků:
 - o iniciativa a zodpovědnost je na žácích,
 - o učitel není zdroj všeho vědění, ale průvodce procesem, v němž se i on učí.

¹ Od té doby o něm vznikla řada odborných, metodických i popularizačních publikací - jedna z prvních je kniha Davida Sobela (2004) „Místně zakotvené učení – spojení třídy a obce“ (dostupné v anglickém jazyce), základním českým zdrojem je publikace kolektivu autorů „Učíme se rozhodovat pro budoucnost“, viz níže

² Kolektiv autorů, Učíme se rozhodovat pro budoucnost, SEVER a Partnerství o.p.s., 2010

³ Další informace např. <https://promiseofplace.org/what-is-pbe/principles-of-place-based-education>.

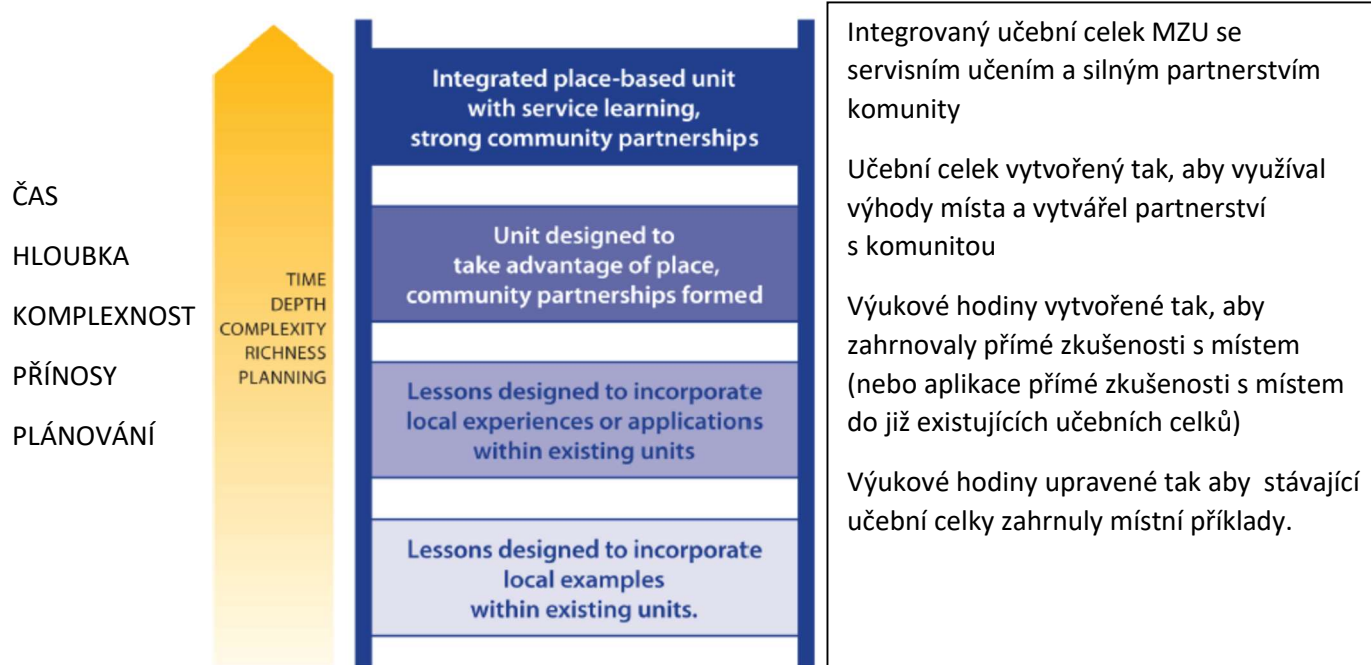
- **BĚŽNÝ NÁSTROJ VÝUKY** - místně zakotvené učení je nedílnou součástí dosahování cílů organizace – pro školu je tedy **běžným nástrojem vzdělávání žáků**, ne něčím navíc, učitel má jasno v tom, co se má žák prostřednictvím MZU naučit, jak vše zapadá do výuky a jak to zhodnotí.

Dalším důležitým aspektem místně zakotveného učení je **SPOLUPRÁCE** – učení probíhá formou skupinové práce, zadání je zaměřeno na spolupráci v týmu, silami jednoho člověka vyřešit nejde.

Obdobným přístupem je **komunitní učení (Community-based Learning)** – vzdělávací strategie zaměřená na učení v kontextu vlastní obce (komunity) - zahrnuje praktické učení, zážitkové vzdělávání, pracovní praxe – přechod mezi školou a zaměstnáním, učňovskou praxi, celoživotní vzdělávání a další metody. V tomto kontextu jsou součástí komunity školy, formální i neformální instituce sídlící v sousedství a celý svět, zprostředkovaný například internetem. V místně zakotveném učení se komunitní učení využívá zejména k rozvoji vazby člověka na místo, což zvyšuje občanskou zodpovědnost a zodpovědné správcovství a péči.⁴

Žebřík místně zakotveného učení:

Principy místně zakotveného učení mohou učitelé do výuky zahrnout na různých úrovních dle míry své zkušenosti a připravenosti s nimi pracovat: V počátcích mohou být výukové hodiny ve třídě obohaceny o místní příklady. Při postupu po žebříku výše se učení může přesunout i mimo zdi učebny do okolí školy. Nakonec se může výuka posunout k rozvíjení znalostí, dovedností i postojů prostřednictvím práce žáků na vytvoření smysluplného, užitečného produktu ve prospěch místa a komunity. Nároky na učitele z hlediska času, plánování a komplexnosti při tomto postupu po žebříku vzrůstají, stejně tak ale stoupají i přínosy pro účinnost výuky a angažovanost žáků.

Zdroj: <http://sustainableschoolsproject.org/sites/default/files/What%20Is%20Place-based%20Education.pdf>

⁴ Kolektiv autorů, Učíme se rozhodovat pro budoucnost, SEVER a Partnerství o.p.s., 2010 [cit. 2019-08-06]. Dostupné z: <http://www.mappraha12.cz/wp-content/uploads/2018/06/Ucime-se-dobre-rozhodovat-pro-budoucnost-1.pdf>